

Fanny Hatunpää, Helsingin yliopisto

Ollako vai eikö olla kriisissä – suomalainen koulutuspolitiikka kriisipuheen varjossa

Suomalaisen koulutuksen ja koulutuspolitiikan historia on perinteisesti näyttäytynyt yhdenmielisenä voittokulkuna. Erinomaisten oppimistulosten synnyttämä ylistyspuhe on 2000-luvulla haudannut alleen peruskoulun suunnasta, muodosta ja sisällöstä käydyt poliittis-ideologiset kamppailut. PISA-menestyksen laahus ei kuitenkaan näytä ulottuvan enää 2020-luvulle, ja ylistyspuheen paikan on vienyt kriisipuhe niin julkisessa keskustelussa kuin koulutuspoliittisissa dokumenteissa.

2000-luvun alussa suomalaiseen kouluun uskottiin vakaasti mutta nöyrästi. PISA-menestyksen siivittämänä koulutuspoliittiset selonteot nostivat esille vaatimattoman, mutta sisukkaan puurtamisen seurauksena syntyneen menestyksen. Kaikkia osapuolia kiiteltiin tasapuolisesti, ja mahdolliset yhteiskunnan tai koulutuksen uhat näyttäytyivät kaukaisina ja kansainvälisinä – mitä Suomi ei onnekseen siinä mittakaavassa vaikuttanut vielä olevan. Koulutuspoliittisissa dokumenteissa kysyttiin, miten voisimme olla vielä erinomaisempia.

PISA-tulosten kääntyessä laskuun ja laman koetellessa maata 2010-lukua alkaa värittää huoli- ja haastepuhe, joka yhtäältä pitää kiinni erinomaisuuden rippeistä mutta samalla katsoo muutosten ja uudistusten olevan tarpeellisia. Uhat ovat edelleen mahdollisuuksia, jos niitä osaa valjastaa oikeaan käyttöön.

Koronaviruspandemian myötä puhetila muuttuu jyrkästi 2020-luvun taitteessa. Yhteiskunnallista keskustelua laajemmin hallitseva kriisipuhe alkaa vuotaa niin koulutuspoliittisiin dokumentteihin kuin julkiseen keskusteluun ja erilaiset uhat hallitsevat keskustelua vahvasti. Katse kääntyy etsimään syyllisiä, mutta kriisipuheen sormi osoittaa kaikkialle eikä oikein mihinkään.

Millaiseen koulutuspolitiikkaan kriisipuhe ohjaa ja mikä on sen tarkoitus? Onko peruskoulu ennennäkemättömän muutoksen edessä, ja onko sille muutokselle otollinen hetki nyt? Entä kuka puhetilaa oikeastaan hallitsee, millä keinoin, ja mitä se kertoo ajastamme?